

Knovízské sídliště v Praze - Záběhlicích

Pavla Novotná

- lokalita Záběhlice leží v dolní části povodí Botiče, zhruba ve středu protáhlého údolí, které je dlouhé kolem 5 km
- záchranný archeologický výzkum na ploše mezi ulicemi Záběhlickou a K Prádelně navázal v roce 2001 na zjišťovací sondáž z roku 1998
- sondáž prokázala existenci více než 1 m mocného pravěkého kulturního souvrství a zahloubených objektů s doklady intenzivního osídlení zejména z mladší a pozdní doby bronzové, ale také z vrcholného středověku a novověku
- pravěké kulturní souvrství bylo zjištěno na ploše o velikosti více než 1 ha
- výzkum probíhal na dvou plochách
- k detailnímu výzkumu pravěkých situací sloužila menší plocha o rozměrech 10x9 m
- vedoucí výzkumu Michael Ernée
- na výzkumu se dále podílel např. J. Hlaváč, J. Zavřel, A. Majer (fosfátové půdní analýzy)
- plocha se zkoumala tak, že byly odebrány 4 čtverce v řadě vedle sebe (během tří měsíců bylo touto metodou prozkoumáno 65 m² plochy do hloubky 1,5-2,2 m)
- podloží zkoumané plochy tvořily světle okrové, velmi jemně muskovitické, drobně porézní prachovité hlíny s bílými květy a povlaky uhličitanu vápenatého na pórech a puklinách
- v rámci souvrství se podařilo díky detailní dokumentaci jednotlivých ploch a řezů i podrobné evidenci nálezů odlišit několik stratigrafických horizontů:
  - 1) eneolit (sídlištní komponenty kultur se šňůrovou keramikou a zvoncovitými poháry)
  - 2) nejvýraznějším horizontem je období knovízské kultury mladší doby bronzové (Období knovízské kultury náleží s největší pravděpodobností dva horizonty osídlení. Každý z nich odráží jiný druh využívání této části příslušného sídliště. Jde o starší horizont B, dokládající existenci nadzemní stavby, a mladší horizont A, charakterizovaný velkým množstvím zahloubených objektů různých tvarů, včetně zásobních jam.)
  - 3) po vyznění osídlení pozdní doby bronzové ve stupni Ha B2 následoval na ploše výzkumu hiát, trvající až do sklonku raného středověku (patrně až do 12. stol.)

Objekty:

- v rámci kulturního souvrství bylo na ploše výzkumu zjištěno celkem 59 "objektů" rozličných tvarů a velikostí (dokládají několik následných fází odlišného využívání této části zdejší sídlištní aglomerace)
- nejsvrchnější partie stratigraficky nejmladších objektů se začaly objevovat již v hloubce cca 55-60 cm
- objekty zahlubující se z horních a spodních vrstev souvrství, se pracovními označují jako horizonty A a B
- spodní horizont A tvoří tři či čtyři vzájemně kolmé řady kúlových jamek (jediná západovýchodní je doplněna dvěma souběžnými severo-jihními, vzdálenými od sebe cca 4,5 cm a doplněnými ještě jednou řadou zhruba uprostřed mezi nimi → pozůstatek patrně nadzemní stavby s kúlovou konstrukcí stěn
- vrchní horizont B tvoří zbývajících 36 objektů nejrůznějších tvarů a funkcí- velké zásobní jámy, několik kulových jamek, koncentrace kamen, různě velká a mocná "probarvení", mělké jámy atd.

- zjištěné objekty můžeme rozdělit do tří základních skupin podle jejich velikosti, tvaru a pravděpodobně původní funkce:

- 1) zásobnice s podhloubeným a plochým dnem
- 2) kúlové jamky
- 3) jiné objekty

Nálezy ze zahloubených objektů:

- movité archeologické nálezy pocházejí z výplní celkem 31 objektů
- keramické zlomky, mazanice nebo zvířecí kosti byly nalezeny ve všech 9 zásobních jámách, dále ve 4 kúlových jámách a ve 14 objektech
- zvířecí kosti byly ve výplních objektů, podobně jako ve vrstvách souvrství, zastoupeny jen velmi slabě. Dohromady jich z vrstev výplní objektů pochází 205
- mazanice, k analýze se můžou použít pouze sumární údaje o jednotlivých objektech. Ze všech zahloubených objektů pochází 4 198 zlomků mazanice

Nálezy v souvrství:

- nejčastějším druhem nálezů v kulturním souvrství byly vedle kamenů keramické střepe, zlomky mazanice, zvířecí kosti
- z kulturního souvrství pochází celkem 18 734 keramických zlomků (zbývajících 3 008 střepů pochází z výplní zahloubených objektů)
- z celkového počtu 18 374 střepů je 15 371 pravěkých, zbývajících 3 003 střepů náleží období závěru raného středověku až současnosti
- ze všech souvrství pochází celkem 1 756 zvířecích kostí nebo jejich zlomků

Závěr:

- při výzkumu pravěkého kulturního souvrství v Záběhlicích v roce 2001 byly odebrány vzorky pro fosfátovou analýzu přímo na odkrytých řezech, a to z jednotlivých vrstev souvrství i z výplní zahloubených objektů
- pozornost byla věnována geodeticko-pedlogické situaci v místě výzkumu
- detailní dokumentace
- archeologický výzkum probíhal na ploše určené k výstavbě bytových domů
- analýzou zkoumaných a dokumentovaných terénních situací i nálezů se podařilo prokázat intaktnost dochovaného souvrství (v rámci souvrství in situ dochované koncentrace nálezů atd.)
- v rámci souvrství se podařilo díky detailní dokumentaci jednotlivých ploch a řezů i podrobné evidenci nálezů odlišit několik stratigrafických horizontů → nejdůležitější období knovízské kultury mladší doby bronzové- stupeň Ha A

Použitá literatura:

ERNÉE, M. 2008: Pravěké kulturní souvrství jako archeologický pramen, Památky archeologické, Supplementum 20. Praha

